

77. PERJANTAINA 26. TOUKOKUUTA 2000

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

- 1) Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 1999..... 2231
Kertomus K 6/2000 vp

Ensimmäinen käsittely

- 2) Hallituksen esitys laiksi Valtion taidemuseosta 2237
Hallituksen esitys HE 23/2000 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 3/2000 vp
- 3) Hallituksen esitys eräiden sosiaali- ja terveystieteiden hallinnonalan virastojen ja laitosten johtokuntien lakkauttamista koskeksi lainsäädännöksi 2237
Hallituksen esitys HE 50/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 10/2000 vp
- 4) Hallituksen esitys rekisteröityjen lisäeläkejärjestelyjen sulkemisesta 2237
Hallituksen esitys HE 52/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 11/2000 vp
- 5) Hallituksen esitys laeiksi julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta sekä julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksyhtiöstä annettujen lakien muuttamisesta 2237
Hallituksen esitys HE 48/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 11/2000 vp

- 6) Hallituksen esitys laiksi asumistukilain muuttamisesta..... 2238
 Hallituksen esitys HE 55/2000 vp
 Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 5/2000 vp

Mietintöjen pöydällepano

- 7) Hallituksen esitys laiksi Ilmailulaitoksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta 2238
 Hallituksen esitys HE 46/2000 vp
 Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 4/2000 vp
- 8) Hallituksen esitys laiksi vuokratalolainojen lainaehto-
 jensa annetun lain 5 §:n muuttamisesta..... 2238
 Hallituksen esitys HE 56/2000 vp
 Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 6/2000 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Osmo Puhakka /kesk
 Susanna Rahkonen /sd
 Aulis Ranta-Muotio /kesk
 Suvi-Anne Siimes /vas
 Osmo Soininvaara /vihr
 Katja Syvärinen /vas
 Ilkka Taipale /sd
 Erkki Tuomioja /sd
 Jari Vilén /kok

Nimenuhuuto

Nimenuhuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Esko Aho /kesk
 Hannu Aho /kesk
 Eero Akaan-Penttilä /kok
 Janina Andersson /vihr
 Merikukka Forsius /vihr
 Leena-Kaisa Harkimo /kok
 Esko Helle /vas
 Anne Huotari /vas
 Ville Itälä /kok
 Jouko Jääskeläinen /skl
 Ilkka Kanerva /kok
 Tarja Kautto /sd
 Mari Kiviniemi /kesk
 Valto Koski /sd
 Markku Laukkanen /kesk
 Henrik Lax /r
 Johannes Leppänen /kesk
 Jukka Mikkola /sd
 Sauli Niinistö /kok
 Pekka Nousiainen /kesk
 Heli Paasio /sd
 Sirpa Pietikäinen /kok

Nimenuhdon jälkeen ilmoittautuu seuraava edustaja:
 Tarja Kautto /sd

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

26.5. edustajat
 Eero Akaan-Penttilä /kok
 Ilkka Kanerva /kok
 Irina Krohn /vihr
 Sauli Niinistö /kok
 Suvi-Anne Siimes /vas

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

26.5. edustajat

Hannu Aho /kesk

Anne Huotari /vas

Markku Laukkanen /kesk

Jukka Mikkola /sd

Erkki Tuomioja /sd

Marjatta Vehkaoja /sd

26.—31.5. edustaja

Esko Aho /kesk

Uudet hallituksen esitykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot HE 64—67/2000 vp.

Kirjalliset kysymykset

Merkitään saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot KK 309, 314, 315, 319, 325, 342, 343, 346, 351, 361, 363, 364, 378/2000 vp.

Erikoisvaliokuntien jäsenet

Puhemies: Ilmoitetaan, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytävät vapautusta sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenyydestä ed. Sarkomaa ja varajäsenyydestä ed. Karttunen-Raiskio sekä

ympäristövaliokunnan jäsenyydestä ed. Karttunen-Raiskio.

Puhemiesneuvosto puoltaa pyyntöjä.

Pyyntöihin suostutaan.

Puhemies: Ilmoitetaan, että valiokuntien täydennysvaalit toimitetaan ensi tiistaina 30 päivänä toukokuuta kello 14 pidettävässä täysistun-

nossa. Ehdokaslistat täydennysvaaleja varten on vaalisäännön 13 §:n mukaan jätettävä keskus-kansliaan viimeistään ensi tiistaina kello 11.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 1999

Lähetekeskustelu

Kertomus K 6/2000 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

¹ **Kimmo Kiljunen /sd:** Arvoisa puhemies! Minulla on tavallaan kunnia käyttää ensimmäinen puheenvuoro Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomuksesta, joka on laatuaan ensimmäinen. Ensimmäisen kerran käsittelemme tätä kertomusta täysistuntotasolla.

Arvoisa puhemies! Te toimitte Suomen valtuuskunnan puheenjohtajana, mutta kuten hyvin tiedämme, teidän äänenne ei tahdo tässä salissa kuulua tältä paikalta, minkä vuoksi joudun valtuuskunnan varapuheenjohtajana toimimaan teidän alter egonanne — toivottavasti onnistun siinä — ainakin tässä roolissa ja tässä kysymyksessä, en muuten.

Arvoisa puhemies! Meillä oli ulkoasiainvaliokunnassa juuri valiokunnan kokous tänään kello 12. Presidentti Koivisto kunnioitti asiantuntijalausunnolla ja läsnäolollaan meidän työtämme. Presidentti Koiviston arviossa koskien eurooppalaista turvakehitystä oli useitakin tärkeitä huomioita, mutta se huomio, joka on relevantti kertomuksemme osalta, on se, että hän korosti ja alleviivasi Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön merkitystä eurooppalaisessa turva-arkkitehtuurissa. Presidentti Koivisto sanoi lähestulkoon sitaatinomaisesti, että Etyj kantaa nyt j:tä eli se on järjestö, se ei enää ole Etyk eli konferenssi, josta tämä järjestö syntyi.

Etyk konferenssina on meille suomalaisille luonnollisesti läheinen sen vuoksi, että Etykin huippukokoukshan pidettiin Helsingissä vuonna 1975 ja se omalla tavallaan oli luomassa sitä yhteistyön ilmapiiriä, joka sekä rauhoitti kylmän sodan jännitteet Euroopassa että johti sitten myöhemmin niihin muutoksiin, jotka tänä päivänä ovat koettavissa koko eurooppalaisen järjestelmän tasolta. Etykin erikoisuushan oli se, että kokous pidettiin sen vuoksi, että Euroopan status quo vahvistettaisiin, mutta sen kolmas kori, ihmisoikeuskori, muodostui kuitenkin tärkeimmäksi. Ehkä tuo kolmas kori oli se, joka oli omalta osaltaan oli murtamassa niitä rajoja, niitä kylmän sodan esteitä, jotka jännitystä ylläpitivät Euroopassa.

Vuonna 1990 Etyk muuttui Etyjiksi eli järjestöksi. Hyvin olennaista oli se, että silloin vuonna 90 hyväksyttiin Euroopan turvallisuutta koskeva perusasiakirja, joka nimenomaan kantoi sen ajattelutavan, että turvallisuus on yhteistä, turvallisuus on myöskin jakamatonta eurooppalaisella tasolla, me emme rakenna turvallisuutta toisten kustannuksella. Sen lisäksi turvallisuus nähtiin nimenomaan kansalaisten turvallisuudeksi, ja siinä suhteessa valtiokeskeisyys muuttui. Nämä olivat hyvin olennaisia peruslähtökohtia. Me käytämmekin tänä päivänä termiä "laajennettu turvallisuuskäsitys" ... (Hälinää)

Puhemies (koputtaa): Anteeksi, ed. Kiljunen! Nyt pyydän arvoisia edustajia rauhoittumaan ja käymään mahdolliset yksityiset keskustelunsa salin ulkopuolella.

Puhuja: Kiitokset, arvoisa puhemies! Halusin nimenomaan kosketella sisällöllistä muutosta, joka Euroopan turvajärjestössä tapahtui, kun se vuonna 90 hyväksyi uuden peruskirjansa. Sen lisäksi, että tavallaan turvallisuuden filosofinen lähestymistapa muuttui Euroopassa, itse organisaatiossa tapahtui muutoksia. Etyjistä tuli todellakin järjestö. Sille tuli pysyvät elimet, ministerineuvosto ja pysyvä komitea. Meidän kannaltamme tietenkin oli olennaista, että sille tuli myöskin parlamentaarinen yleiskokous. Sen Suomen valtuuskunnan raporttia me täällä tällä hetkellä olemme käsittelemässä.

Etyjin peruspiirre eurooppalaisessa turva-arkitehtuurissa on se, että se kattaa pohjoisen pallopuoliskon, Euroopan, kuten sanotaan Vladivostokista Vancouveriin kiertäen mannerosan

eiikä Tyynenmeren aluetta, jolloin siinä on edelleenkin jäsenvaltioita yhteensä 55. Yhden jäsenvallan jäsenyys on jäädytetty eli Jugoslavian, joten siinä on 54 toimivaa jäsenvaltiota. Tässä suhteessa nimenomaan puhumme paneurooppalaisesta yhteistyöjärjestelmästä, jossa peruslähtökohtana on ollut konsensus, yhteisymmärrys. Tuolloin vuonna 90 perustettiin myöskin Etyjille parlamentaarinen yleiskokous. Sinne on nimetty myöskin Suomen eduskunnasta valtuuskunta, jota tällä hetkellä vetää eduskunnan puhemies Riitta Uosukainen, kuten jo johdannossa totesin.

Parlamentaarinen yleiskokous on luonteeltaan neuvoa antava elin suhteessa ministerineuvostoon. Se kokoontuu säännöllisesti kerran vuodessa, ja sitten sillä on puheenjohtajisto, joka kokoontuu useammin, mutta kerran vuodessa pidetään laaja parlamentaarikkokokous, jolloin nimenomaan Etyjin ministerineuvoston puheenjohtaja on paikalla ja myös Etyjin erityiselinten edustajat, mukaan lukien vähemmistövaltuutettu, mediavaltuutettu, ovat paikalla, ja tässä käydään parlamentaarinen dialogi suhteessa ministerineuvoston työhön. Sen lisäksi Etyjin parlamentaarinen yleiskokous on pyrkinyt kehittämään konkreettisia työmuotoja, jotka sitovat valtuuskunnan jäseniä, jotka ovat Suomenkin eduskunnan lähettämiä, ympäri vuoden.

Keskeisin toimintamuoto, jossa parlamentaarikkoja on ollut mukana, liittyy vaalien tarkkailuun. Nimenomaan Itä-Euroopan, käytetään termiä, uusissa demokratioissa on ollut hyödyllistä se, että kypsemmistä demokratioista on osallistuttu vaalitarkkailun muodossa, seurattu vaalien toteutusta ja tätä kautta sekä vahvistettu vaalien oikeudenmukaisuus että ylipäätään on luotu tämmöistä parlamentaarista vuorovaikutusta, josta on ollut hyötyä puolin ja toisin. Erikoisena piirteenä tietysti tässä on ollut se, että nyt tähän mennessä vaalitarkkailu on pääsääntöisesti suuntautunut näihin uusiin demokratioihin, mutta viime aikoina on ryhdytty keskustelemaan myös siitä, pitäisikö, kun esimerkiksi Suomessa järjestetään parlamenttivaaleja, tänne kutsua edustajia vuorostaan muista maista. Näin todellisuudessa tapahtuikin viime kevään 99 eduskuntavaaleissa. Itä-Euroopasta, entisestä Neuvostoliitosta syntyneistä itsenäisistä valtioista, täällä oli tarkkailuryhmiä, erikoisimpana Valko-Venäjältä tullut ryhmä, jossa sekä hallituksen että opposition edustajat kohtasivat toisensa ulkomailla. Tästä

lankeaa kiitos hyvin pitkälle meidän valtuuskuntamme aktiivisuudelle.

Sen lisäksi parlamentaarinen yleiskokous on siis käymässä pysyvää dialogia ministerineuvoston suuntaan. Sille on vaalitarkkailun lisäksi tullut uusia operatiivisia toimintamuotoja, ja nimenomaan tällä kaudella, jolta tämä vuosikertomus on, eli viime vuonna Etyjin parlamentaarinen yleiskokous perusti erityisen työryhmän seuraamaan Valko-Venäjän tilannetta. Romanian entinen ulkoministeri Adrian Severin on tätä ryhmää vetänyt, ja se on itse asiassa muodostunut ainoaksi, voisiko sanoa, diplomaattiseksi kansainväliseksi vaikutuskanavaksi, jolla Valko-Venäjän sisäisesti tukahtunutta tilannetta on pyritty avittamaan. Valko-Venäjähän on sikäli erikoinen maa, että siellä on kaksi perustuslakia, kaksi presidenttiä ja peräti kaksi parlamenttiakin. Ei ymmärretä, mitä tarkoittaa opposition ja hallituksen välinen dialogi, joka voitaisiin käydä parlamentaarisisissa puitteissa, vaan tilanne on polarisoitunut niin, että nämä elimet ovat jakautuneet kahdeksi, ja tätä takalukkoa on nyt pyritty avaamaan. Etyjillä on tässä ollut hyvin keskeinen rooli, Etyjin toimistolla, edustustolla, on ollut keskeinen rooli sekä suurlähettiläs Wieckin toimesta että Adrian Severinin vetämän työryhmän toimesta.

Arvoisa puhemies! Parlamentaarinen yleiskokous on lähtenyt kehittämään näitä aluekohtaisia työryhmiä eteenpäin. Viime syksyn Istanbulin huippukokouksessa perustettiin Moldovaa varten selvitystyöryhmä, joka johti tammikuussa Moldovaan liittyvän työryhmän perustamiseen.

Arvoisa puhemies! Minulla on kunnia vetää tuota Moldova-työryhmää. Se on sikäli haasteellinen ja mielenkiintoinen tilanne, että ensimmäisen kerran voi tavallaan parlamentaarikkourallaan kokea sen, että sen lisäksi, että on ollut näissä kansainvälisissä tehtävissä usein tällaisessa konsultatiivisessa roolissa suhteessa toimeenpanovaltaan, Moldova-työryhmä ja tämäntapaiset työryhmät, joita parlamentaarisen yleiskokouksen kautta nyt on perustettu, ovat ensi kerran operatiivisessa toiminnassa suoraan mukana. Me olemme jo kahteen kertaan vierailleet Moldovassa. Viikon alussa olin Moskovassa, jossa olin duuman vieraana. Me olemme nyt etenemässä sen suuntaisesti, että ensi viikolla joudun puheenjohtajan roolin ominaisuudessa myöskin vierailemaan Etyjin pysyvän neuvoston kuultavana Wienissä, jolloin tässä on selkeästi synty-

nyt dialogi hallitusten väliselle yhteistyölle suhteessa parlamentaarikkoyhteistyöhön. Nämä ovat kieltämättä aivan uusia avauksia ja osoittavat sen, että kansainvälinen parlamentaarinen yhteistyö tavallaan on aukeamassa ulos siitä kuoresta, joka on ollut tähän saakka primäärisesti konsultatiivista suhteessa hallitusten työhön. Meitä voidaan jo käyttää aivan konkreettisissa, voi sanoa, jopa diplomaattistyyppisissä tehtävissä hyväksi.

Moldovan tilanne on vaikea. Siellä on Transdniestrian separatistinen alue, joka on ollut irrottautumassa Moldovasta, ja nyt Etyjin johdolla pyritään selkeästi ratkaisemaan tuo konflikti. Se kuvaa aivan erinomaisesti sitä Etyjin ennalta ehkäisevää työtä, jota tehdään.

Arvoisa puhemies! Aivan viimeiseksi huomio siihen työhön, mitä Etyj tekee suhteessa muihin kansainvälisiin järjestöihin. Näen edessäni kansanedustaja Elon, joka vetää Suomen valtuuskuntaa Euroopan neuvostossa. Tässä suhteessa kannattaa huomioida, että näitä kansainvälisiä elimiä on eurooppalaisella tasolla ja niillä on selkeä sisäinen työnjako. Euroopan neuvosto on primäärisesti normeja antava elin ennen kaikkea ihmisoikeuksien alalla, oikeusvaltion luomisen alalla, kun Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö on selvästi luonteeltaan operatiivisempi.

Euroopan neuvosto, ehkä johtuen juuri näistä peruslähtökohdistaan, päätyi tänä keväänä Tshetshenian kysymystä käsitellessään siihen ratkaisuun, että Venäjän äänestysvalta Euroopan neuvoston kokouksissa jäädettiin, mikä johti siihen, että Venäjän valtuuskunta marssi ulos. Voin vakuuttaa, että kun Etyjin parlamentaarinen yleiskokous Bukarestissa kokoontuu ja kun Tshetshenian kysymystä aivan varmasti siellä käsitellään, tähän ratkaisuun ei varmaankaan päädytä. Me pyrimme selkeästi konsensukseen enemmänkin ja pyrimme nimenomaan sitomalla ongelmalliset valtion tähän yhteiseen toimintaan vaikuttamaan niihin. Euroopan neuvoston strategia tai pikemminkin taktiikka oli tässä suhteessa toinen. Me ehkä valitsemme erilaisia toimintamuotoja, mutta tärkeätä on se, että vaikeimmatkin tapaukset pidettäisiin mukana tässä yhteistyössä.

Jugoslavian valtakirjojen jäädyttäminen Etyjissä on hyvä esimerkki siitä, miten itse asiassa on ajautettu pattitilanteeseen. Olisi ollut helpompaa pitää Jugoslavia mukana ja pyrkiä sisältä käsin järjestön sisällä vaikuttamaan näihin asi-

oihin. Sen vuoksi itse olen vakuuttunut siitä, että nimenomaan yhteistyöhakuinen, konsensus-hakuinen, lähestymistapa kansainvälisten kriisien ja ongelmien ratkaisussa on tärkeätä. Tässä suhteessa Etyjin parlamentaarinen yleiskokous antaa myöskin tukeansa olennaisella tavalla, ja myöskin Suomen valtuuskunnan kertomus, joka on tässä käsittelyssä, viitoittaa samaa tietä.

Ed. Kautto merkitään läsnä olevaksi.

2 Mikko Elo /sd: Puhemies! Etyjin kertomus antaa aivan selvän kuvan siitä, kuinka aktiivinen Suomen valtuuskunta on myös Etyjissä. Voin vakuuttaa, vaikka se ehkä tuntuu nyt vähän liioitellulta, että myös Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta on erittäin aktiivinen Euroopan neuvoston työskentelyssä. Minusta se on hyvä. On tärkeää, että me suomalaiset osallistumme aktiivisesti näitten parlamentaaristen järjestöjen toimintaan. Näymme sillä tavoin myös omalla aktiivisuudellamme kansainvälisesti.

Puhemies! Tarkoitukseni on sanoa aivan muutama sana siitä keskustelusta, jota yleensä käydään, johon ed. Kiljunen aivan ohimennen viittasi, eli näiden järjestöjen ehkä usein väitettyyn päällekkäiseen toimintaan. Jos katsotaan myöskin sen lisäksi Euroopan unionia, itse asiassa Euroopan unionillahan näyttää kuitenkin olevan aivan selvä työnjako verrattuna Euroopan neuvostoon ja Etyjiin.

Haluan vain todeta, että me suomalaiset useimmiten tajuamme, että Euroopan unioni on lähinnä kauppa- ja talousjärjestö, jolle kuitenkin viime vuosien aikana on tullut yhä enemmän tehtäviä myös niin sanottujen eurooppalaisten arvojen puolustamisessa, joka keskustelu on muun muassa, puhemies, ilmentynyt Itävalta-kysymyksessä. On ollut mielenkiintoista todeta, että Euroopan unioni, joka perustettiin Eec:nä vuonna 57, on muuttunut pelkästä kauppajärjestöstä myöskin järjestöksi, jossa ihmisoikeuksilla ja demokraatialla on omat pelisääntönsä. Tässä suhteessa en halua, puhemies, mennä syvemmälle Itävalta-keskusteluun. Se keskustelu jatkuu. Mutta on mielenkiintoista todeta, että Euroopan unioni on ottamassa myös itselleen niitä tehtäviä, joita Euroopan neuvostolla on.

Mitä tulee Euroopan neuvoston ja Etyjin työnjakoon, ed. Kiljunen mielestäni aivan oikein kuvasi sen. Etyj keskittyy lähes ainoastaan turvallisuuskysymyksiin, kun sen sijaan Euroopan neuvosto käsittelee lähinnä ihmisoikeuksia, poliittista demokratiaa ja oikeusvaltiota.

Jos katsotaan näitten parlamentaaristen yleiskokousten työskentelyä, voidaan havaita, että Euroopan neuvostolla on ollut koko olemassaolonsa ajan parlamentaarinen yleiskokous, 51 vuoden ajan, kun sen sijaan, niin kuin ed. Kiljunen totesi, Etyjin parlamentaarinen yleiskokous perustettiin vuonna 1990 eli se on toiminut kymmenen vuoden ajan. Sen lisäksi erona voisi todeta sen, että Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous kokoontuu neljä kertaa vuodessa viikon ajaksi. Etyjillä tämä kokous on kerran vuodessa.

Puhemies! On helppo yhtyä siihen näkemykseen, että Euroopan neuvostolla ja Etyjillä on pääasiassa yhteistyökuvia, jotka ovat tärkeitä. On kuitenkin eräs ala, jonka haluan tässä yhteydessä ottaa esille, joka usein Euroopan neuvoston ainakin sisäisissä keskusteluissa tulee esille, ja se koskee vaalitarkkailua. Euroopan neuvostohan valitsee omat edustajansa vaalitarkkailuun, kun sen sijaan Etyj kutsuu ei pelkästään kansallisia valtuuskuntia vaan kansallisten parlamenttien muitakin jäseniä osallistumaan vaalitarkkailuun. Tässä on vissi ero. Ero ei kuitenkaan ole sillä tavalla merkitsevä, vaan merkittävää on se, että tässä on tietynlaista kilpailua Etyjin ja Euroopan neuvoston välillä siitä, kummalla on johtava rooli vaalitarkkailussa.

Puhemies! Toteaisin kuitenkin, että henkilökohtaisesti Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puheenjohtajana minulla ei ole minikäänlaista kateutta siitä, että Etyj on saanut merkittävän roolin vaalitarkkailussa, mutta itse asiassa tässä haluaisin korostaa sitä yhteistyötä, johon Etyjin valtuuskunnan varapuheenjohtaja Kiljunen viittasi. Haluaisin, että tämä yhteistyö vaalitarkkailussa kehittyisi entistä läheisemmäksi Euroopan neuvoston ja Etyjin välillä ja esimerkiksi me Suomen valtuuskunnan jäsenet näissä kahdessa valtuuskunnassa voisimme toimia tähän suuntaan.

Puhemies! Kun ed. Kiljunen vielä totesi, että Etyjillä on ehkä vähän erilainen lähtökohta esimerkiksi suhteessa Tshetsheniaan ja Venäjään, haluaisin vain todeta sen, että näin varmasti asiantilaita on. Euroopan neuvosto on ihmisoikeus-

järjestö, ja vaikka itse esimerkiksi Euroopan neuvoston parlamentaarisisessa yleiskokouksessa huhtikuun alussa äänestin Venäjän äänioikeuden säilyttämisen puolesta, kuitenkin voin korostaa sitä, että Euroopan neuvosto on ihmisoikeusjärjestö ja tältä pohjalta lähti myöskin Euroopan neuvoston keskustelu siitä, miten venäläisiä parlamentaarikkoja pitäisi ottaa huomioon Euroopan neuvoston työskentelyssä.

Puhemies! Kaikkein tärkeimpänä kuitenkin näen sen, että Venäjä säilyy kaikissa eurooppalaisissa järjestöissä jäsenenä. Se on varmasti niin Etyjin kuin Euroopan neuvostonkin etu.

3 Paula Kokkonen /kok: Arvoisa puhemies! Haluan tänä historiallisena päivänä käyttää lyhyen puheenvuoron tästä asiasta. On todellakin erinomainen asia, että myös Etyjin toimintaa seurataan aiempaa systemaattisemmin ja keskustellaan periaatteessa myöskin suuressa salissa Etyjistä, joka on erittäin tärkeä elin, Euroopan keskeisimpiä järjestöjä omalla alallaan. Näin todellakin totesi tänään ulkoasiainvaliokunnassa myöskin presidentti Koivisto.

Järjestöjen moninaisuus Euroopassa arveluttaa usein, mutta lienee syytä muistaa, että kaikki nämä järjestöt tai ainakin lähes kaikki pyrkivät samaan tavoitteeseen eli yhtenäisyyden ja hyvinvoinnin, rauhan ja muitten hyvien asioiden edistämiseen, vaikkakin ehkä hieman eri lähtökohdista ja vähän eri näkökohtia painottaen. Parhaimmassa tapauksessa nämä järjestöt voivat täydentää toinen toistensa toimintaa eikä niiden välttämättä tarvitse kilpailla, vaikka tätä kilpailumentaliteettiäkin hyvin usein voi havaita.

Etyjin merkillepantava erityispiirre on se, että sen keskusteluihin Euroopan turvallisuudesta ja yhteistyöstä osallistuvat paitsi Euroopan maat Jugoslaviaa lukuun ottamatta myös ja nimenomaan kaukaisemmatkin maat: Armenia, Azerbaidžhan, Kazakstan jne. sekä USA ja Kanada. Me kuitenkin olemme monien järjestöjen kautta, sanoisiko, naimisissa näittenkin maitten kanssa. Tämä on etu mutta se on samalla myöskin haaste. Yhteistyötä muun muassa USA:n kansanedustajien kanssa on usein ollut aika vaikea saada aikaan muilla foorumeilla. Ipuhan on sellainen järjestö, joka tietysti on hyvin globaali, mutta se saattaa olla liiankin globaali ja liian yleisellä tasolla toimiva.

Etyjin parlamentaarinen yleiskokous on pyrkinyt kehittämään toimintaansa konkreettiseksi ja

operatiiviseksi, ja tästä merkinä ovat juuri mainitut demokratiaryhmät ja vaalitarkkailu. Olen itsekin voinut osallistua vaalitarkkailuun ja olen pitänyt sitä erittäin hyvänä näköalaikkunana tutustua näihin niin sanottuihin uusiin demokratiioihin ja niitten yhteiskunnan rakentamiseen. Uskon, että on hyvä, että nimenomaan me pienten maitten edustajat näymme siellä ja kuulumme siellä, koska meitä ei pelätä, ei arvella, että me olisimme tuomassa omia järjestelmiämme väkisin kenenkään noudatettavaksi. Uskon, että tämä on parhaimmillaan hyvää rauhantyötä.

4 Kalevi Olin /sd: Arvoisa puhemies! Tästä kertomuksesta on virinnyt erinomaisen vilkas keskustelu eduskunnassa. Haluaisin kiinnittää oikeastaan kahteen kolmeen asiaan lyhyesti huomiota.

Ensinnäkin kuten sivulta 8 käy ilmi, nykyisen yleiskokouksen presidentin aloitteesta on perustettu niin kutsuttuja demokratiatyöryhmiä alueellisiin turvallisuus- ja demokratiaongelmiin, ikään kuin niiden seuraamiseksi ja sitä kautta myöskin demokratian ja oikeusvaltion periaatteiden lujittamisen edistämiseksi. Tämä on mielestäni hyvää kehitystä, ja tähän tarkoittaa, että järjestön pitää seurata tässä asiassa joka suuntaa.

Puhemies! Toinen havaintoni on se, että pienen Suomen edustajat ovat hyvin aktiivisesti osallistuneet tämän järjestön toimintaan. Täällä jo Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja ed. Elo käsitteli tätä asiaa, mutta tässä yhteydessä toteaisin, että tämä valtuuskunta, jonka Suomi on asettanut tehtävään puhemies Uosukaisen johdolla, edustaa myös mielestäni erinomaisen hyvin suomalaista aktiivisuutta näissä asioissa.

Haluaisin myöskin todeta — ed. Kiljunen hieman kajosi aiheeseen — että suomalaiset ovat myös päässeet vaikuttamaan erilaisiin työryhmiin. Ed. Kiljunenhan itse on Moldova-työryhmän vetäjä, ja hän toimii tiettävästi kesään asti Valko-Venäjä-työryhmän jäsenenä ja — minkä panin merkille sivulta 12 — on toiminut ykköskomitean eli poliittisen ja turvallisuuskomitean puheenjohtajana ja maamme edustajana. Olen myöskin, kuten varmasti valtuuskunnan jäsenet, tietoinen siitä, että tulevana kesänä ilmeisesti Suomelle avautuu tilanne, jolloin edustajamme voidaan saada ehkä koko Etyjin varapresidentin tehtävään. Olen myös kuullut, että ed. Kiljunen nimi on ollut vahvasti esillä. Mikäli näin tapah-

tuu, niin sitä pidän hyvin myönteisenä ja osoitukse-
sena valtuuskunnan aktiivisesta työstä.

5 Mirja Ryynänen /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Sekä ed. Kiljunen tavallaan Etyjin puolelta että ed. Elo Euroopan neuvoston valtuuskunnan puolelta ottivat jo esille kansainvälisten järjestöjen yhteistyön, ja varmasti on pakko kysyä sitä, onko työnjako tänä päivänä todella tarpeeksi selkeää ja voisiko sitä edelleen selkeyttää ja myöskin järjestöjen välisiä yhteistyömuotoja kehittää, koska koordinaatio on ollut kiistatta puutteellista monissa viimeaikaisissa kriisitilanteissa.

Kun ulkoasiainvaliokunnassakin on keskusteltu kriisinhallinnan kehittämisestä, esille on silloin tällöin noussut juuri Etyjin rooli ja tulevaisuus, ja jotkut ovat esittäneet sellaisiakin näkemyksiä, että se on tavallaan jo työnsä tehnyt, ja esimerkiksi USA:n puoleltahan tulee vähätteleviä arvioita, ja rahoituksen tulevaisuudesta puhutaan, ja siinä on huolestuttavia piirteitä.

Minä uskon, että Etyjin rooli voisi päinvastoin olla entistä tärkeämpi, koska meillä on kasvava turvallisuusjärjestön tarve, tarve sille työlle, joka on juuri tätä ennalta ehkäisevää työtä, ja tähän juuri tänään presidentti Koivisto valiokunnassa viittasi. Minä uskon, että Suomella juuri voisi olla ajatellen Etyk-taustaa tavattoman paljon annettavaa Etyjin roolin kehittämisessä ja vahvistamisessa vastaamaan uusiin turvallisuushaasteisiin.

6 Kimmo Kiljunen /sd: Arvoisa puhemies! Viittaisin ed. Elon ja ed. Ryynäsen huomioihin koskien näiden järjestöjen yhteistyötä ja mahdollisia konfliktitilanteita, jossa ikään kuin tehdään — konflikti on voimakas sana — päällekkäistyötä. Ehkä kaikkein vaikeimmat koordinaatio-ongelmat on koettu, kuten ed. Elo jo aikaisemmin sanoi, vaalitarkkailujen yhteydessä.

Tässä on ikään kuin sellainen huolenaihe, että jos eri kansalaisjärjestöt lähettävät vaalitarkkailutehtäviin eri delegaatioita, jotka eivät koordinoi työtänsä, niin helposti isäntämaan puolella erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa vaalit suoritetaan jossain määrin epämääräisissä olosuhteissa, isäntämaalle tarjotaan ikään kuin valinnan mahdollisuus. Tämä on se kohtuuton tilanne, johon kansainväliset järjestöt asetetaan vaalitarkkailussa, ja sen vuoksi viimeaikaisissa keskusteluissa on pyritty painottamaan sitä, että kan-

sainvälisessä vaalitarkkailussa riippumatta siitä, mitkä elimet sen tekisivät, viime kädessä koordinoisivat yhteistyönsä.

Tässä suhteessa nimenomaan Etyjille on lankeamassa keskeisin vetäjän rooli. Euroopan neuvoston puolella on nyt keskusteltu ja tunnustettu se, että Etyjillä on parhaimmat valmiudet ennen kaikkea Itä-Euroopassa suorittaa vaalitarkkailua ja näin vältettäisiin päällekkäistyö ja mahdollinen hyväksikäyttö tässä tilanteessa.

7 Anni Sinnemäki /vihr: Arvoisa puhemies! Minä olen ollut eduskunnan Etyj-valtuuskunnan jäsen reilun vuoden ajan, kun olen ollut täällä eduskunnassa, ja tältä pohjalta kommentoin käytyä keskustelua.

Otettiin esiin, että Ety-järjestö on merkittävä esimerkiksi sen takia, että siihen kuuluu sellaisia Keski-Aasian valtioita, jotka eivät kuulu mihinkään muuhun eurooppalaiseen järjestöön ja joiden mukanaolo tässä yhteistyössä on sen takia erityisen merkittävää. Maaliskuussa minä olin Moskovassa Etyjin vaalitarkkailijana kollegoiden Lax, Tennilä ja Jaakko Laakso kanssa. Olen samaa mieltä kuin ed. Kokkonen, että on se varmasti tärkeää rauhantyötä. Itselleni siitä heräsi jonkin verran ristiriitaisiakin ajatuksia ehkä sen takia, että on loppujen lopuksi hyvin vähän keinoja todella varsinaisesti korjata niitä asioita, joissa vaaleissa on nähty puutteita. Mutta kysymys on rauhallisesta diplomatiasta, jossa ehkä enemmän vain kiinnitetään huomiota epäkohtiin kuin annetaan sanktioita.

Sitten järjestöjen välisestä yhteistyöstä: Nyt kun Euroopan unionin siviilikriisinhallintaa rakennetaan sotilaallisen ulottuvuuden kanssa yhdessä hyvin kovalla tohinalla, niin käsittääkseni on niin, että Etyjin perinteet siviilikriisinhallinnassa ja ikään kuin rauhanomaisessa konfliktien ratkaisussa on viime aikoina otettu huomioon siviilikriisinhallinnan ulottuvuuden rakentamisessa, ja se on mielestäni hyvä asia. Sotilaalliset operaatiot usein saavat paljon huomiota ja niistä kirjoitetaan mediassa paljon. Toisaalta sellainen siviilikriisinhallintatyö ja konfliktien ehkäisy, joka itse asiassa on tuloksellista niin, että konflikteja ei pääse syntymään, on usein hyvin näkyvätöntä, ja käsittääkseni Etyj on tehnyt paljon juuri tätä työtä.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

2) Hallituksen esitys laiksi Valtion taidemuseosta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 23/2000 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 3/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

3) Hallituksen esitys eräiden sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan virastojen ja laitosten johtokuntien lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 50/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 10/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 10. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotukset yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotusten sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyy.

4) Hallituksen esitys rekisteröityjen lisäeläkejärjestelyjen sulkemisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 52/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 11/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 11. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotukset yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotusten sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyy.

5) Hallituksen esitys laeiksi julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta sekä julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä annettujen lakien muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 48/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 11/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 11. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotukset yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotusten sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyy.

6) Hallituksen esitys laiksi asumistukilain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys HE 55/2000 vp

Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 5/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 5. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

¹ **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Lakiesitys mahdollistaa huomattavasti nopeamman reagoinnin ruokakunnan tuloissa tai asumismenoissa tapahtuneisiin muutoksiin. Aiemmin on voinut tehdä tarkistuksen asumistuen osalta vain aina vuoden kuluttua edellisestä päätöksestä, ja tämä on johtanut monella tavalla hankaluuksiin. Esimerkiksi on voinut käydä niin, että asumismenot ovat kokonaan lakanneet ja on jouduttu kiussallisiin tilanteisiin eli takaisinperintään. Nyt tässä lakiesityksessä näitä rajoja on alennettu tulojen kohdalta 2 000:sta 1 000 markkaan ja asumismenojen kohdalta 300 markkaan.

Valiokunnan mietintö on puuttunut yhteen tärkeään yksityiskohtaan. Nimittäin ruokakunnan asumismenot voivat nousta yli 300:n alarajan, mutta tulojen nousu jää alle 1 000 markan. Se olisi hallituksen esityksen pohjalta johtanut siihen, että vaikka asumismenot kasvavat, asumistuki olisi pienentynyt. Nyt valiokunta esittää muutosta 15 §:ään, eli se olisi vastaava kuin eläkkeensaajien asumistukilain kohdalla. Näissä tapauksissa, jos asumismenot kasvavat yli alarajan, mutta tulot eivät kasva yli 1 000 markan yli, tarkistusta ei tehdä ja asumistuki säilyy entisellään, koska myös kulut ovat kasvaneet.

Yleiskeskustelu päättyy.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

7) Hallituksen esitys laiksi Ilmailulaitoksen ta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano

Hallituksen esitys HE 46/2000 vp

Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 4/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

8) Hallituksen esitys laiksi vuokratotalolainojen lainaehtojen muuttamisesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano

Hallituksen esitys HE 56/2000 vp

Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 6/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.36.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen